

Alina Ilinca

Liviu Marius Bejenaru

Generalul Ion Eremia
temerar politic, scriitor vizionar

Cuprins

Abrevieri.....	7
Prolog	9
Capitolul 1 Pactul cu diavolul.....	19
Capitolul 2 Răzvrătirea	59
2.1. O destalinizare ratată	59
2.2. „Romanul” unui roman nepereche.....	92
2.3. Armata sub lupa Securității	106
Ilustrații.....	235
Capitolul 3 Calvarul.....	245
3.1. „Analiză literară” în arestul Securității	245
3.2. Cazul Petre Costache și eliminarea vechilor ilegaliști	252
3.3. Secretul de partid și de stat.....	263
3.4. Victor Dușa și încercările de reprimire în partid.....	286
3.5. Pronunțarea sentinței și perioada de detenție.....	291
Capitolul 4 „Închisoarea” din afara închisorii	395
4.1. Suferințele după eliberarea din închisoare.....	395
4.2. Manuscrisele nu ard.....	415
Epilog.....	439
Bibliografie.....	453
Indice de persoane.....	463

Capitolul 1 Pactul cu diavolul

„Continuând lupta sa, începută încă sub regimul burghezo-moșieresc, maiorul Ion Eremia își închină toate energiile în opera de clădire a unei armate devotate regimului nostru democrat, Republicii Populare”¹³.

La 6 august 1913, orele 9 dimineața, ofițerul stării civile din Constanța, Bucur Constantinescu, nota în registru: „Constatăm că înaintea noastră s-a prezentat domnul Ștefan Eremia, în vârstă de 38 de ani, de profesie mecanic, domiciliat în strada Dunărei nr. 104, care a declarat, în calitate de tată al copilului, că, în ziua de 5 august, anul una mie nouă sute treisprezece, la orele șapte și zece minute după amiază, s-a născut un copil de sex bărbătesc, la casa din strada Gândului nr. 127, fiu legitim al domnului Ștefan Eremia și al soției sale, doamna Romița Eremia, născută Gheorghiu, în vârstă de douăzeci și șapte de ani, fără profesie. Copilul fiind înfățișat, i s-a dat prenumele de Ioan”¹⁴.

Nimeni din cei prezenți în acea zi nu avea să bănuiască că nou-născutul va rămâne în literatura română drept scriitorul care, în romanul *Gulliver în Țara Minciunilor*, a realizat, din postura de renegat al PMR, atât o satiră, cât și o analiză deosebit de lucidă a comunismului de tip stalinist.

Înclinația pentru literatură exista încă din copilărie, însă, după cum mărturisea peste ani, „lipsa de bani de studii universitare și pentru a-mi crește frații mai mici, așa cum surorile mai mari m-au crescut pe mine, căci am rămas orfani de mici”¹⁵, m-au împins cu inima strânsă spre cariera militară”¹⁶. Mai târziu, propaganda comunistă va pune accentul pe lipsurile pe care a trebuit să le îndure în copilărie, ca fiu de muncitor: „Era tare greu în acea vreme pentru un copil sărac să învețe. Vara, în vacanță, trudește în port ca salahor, spre a-și strânge bani de cărți pentru anul școlar viitor”¹⁷. Cu toate acestea, în perioada petrecută

¹³ *Candidații oștirii în alegerile pentru Marea Adunare Națională. Maiorul Ion Eremia*, în „Glasul Armatei” din 22 martie 1948.

¹⁴ AMR, dosarul personal al generalului-maior Ion Eremia, f. 43.

¹⁵ La 9 iunie 1927, frații Eremia au cunoscut drama pierderii tatălui, Ștefan Eremia decedând într-un incendiu izbucnit la Stația de Petrol din portul Constanța, ziarul „Dobrogea Jună” scriind la acea vreme că sacrificiul său a salvat portul și o parte din oraș de la o nimicire sigură (Ion Eremia, *Insula Robinson*, Fundația Academia Civică, București, 2003, p. 55).

¹⁶ Mircea Suci, Mircea Chirițoiu, „Cazul generalului Eremia” sau despre o încercare nereușită de a-l da jos de la putere pe Gheorghiu-Dej (III), în „Cotidianul”, nr. 236 din 16 februarie 1999, p. 16.

¹⁷ *Candidații oștirii în alegerile pentru Marea Adunare Națională...*

în închisoare, la care același regim îl condamnase, el nu avea să-și amintească decât perioada frumoasă a copilăriei, când înota în mare alături de prietenii săi; întruna din nopți, acestora li se păruse, sub influența poveștilor citite, că au văzut un grup de sirene, și chiar dacă un tovarăș din anturaj le-a destăinuit că era vorba de niște cântărețe de la operă care, la fel ca și ei, se scăldau în mare, Ion Eremia a crezut la vremea aceea, dovadă vie a spiritului său idealist și înclinat spre literatură, în existența acestor povești¹⁸.

Absolvent, în anul 1932, al liceului militar din Chișinău, urmând, vreme de trei ani, Școala Militară de Ofițeri de Geniu, pe care o va absolvi „al 35-lea din 38”, la 1 iulie 1935 este avansat sublocotenent și numit în funcția de comandant de pluton¹⁹. Mai concret, la 1 august 1935, comanda un pluton din Regimentul 7 Pionieri Timișoara, comandantul unității apreciindu-l ca pe un „ofițer mulțumitor pregătit, ce mai trebuie îndrumat”²⁰. De la 31 octombrie 1936, timp de un an, a fost comandant de pluton și elev la Școala de Aplicații Geniu din București, la notarea personală, comandantul școlii, colonelul Zaharescu apreciindu-l ca pe un „bun comandant de pluton, la curs a obținut rezultate mulțumitoare”²¹. Reîntoarcerea la Regimentul 7 Pionieri Timișoara a avut loc la 31 octombrie 1937, notarea comandantului regimentului fiind aceea că Ion Eremia este un „bun comandant de pluton, merită a fi înaintat la gradul de locotenent la vechime”. După ce comandantul Brigăzii a III-a, generalul Coatu, și-a dat aprobarea, Ion Eremia a fost avansat la 25 octombrie 1938²².

Următoarea perioadă petrecută de Ion Eremia în cadrul regimentului nu a fost însă la fel de apreciată de către superiorii săi. Astfel, la 31 decembrie 1939, comandantul regimentului îl aprecia ca „ofițer mediocru, însă cu perspectiva de a deveni un ofițer bun de geniu. Indisciplinat, iar uneori comod și încăpățânat”. La rândul său, comandantul Brigăzii a III-a Pionieri a conchis: „E un ofițer bun, dar trebuie îndrumat”²³. Tot în etapa în care a activat la Timișoara, locotenentul Ion Eremia a primit și primele sancțiuni pe linie militară. Din studierea dosarului său de militar, aflăm că, dacă în perioada 1935-1938 ofițerul nu a primit nici o pedeapsă, în anul următor pedepsele sunt destul de numeroase, ceea ce poate să indice și apariția unei stări de tensiune între I. Eremia și superiorii săi, după cum rezultă și din calificativul primit la 31 octombrie 1939: „Energie insuficient de susținută. Sânge rece și temperament cam flegmatic. În executarea unei misiuni

¹⁸ Ion Eremia, *Insula Robinson...*, pp. 50-51.

¹⁹ AMR, dosarul personal al generalului-maior Ion Eremia, f. 14.

²⁰ *Ibidem*, f. 15.

²¹ *Ibidem*.

²² *Ibidem*.

²³ *Ibidem*.

caută să pună și ceva personal, în loc să se încadreze în litera misiunii, dând astfel impresia că opune inerție în executarea ordinelor și însărcinărilor ce primește. Prevedere și inițiativă greșit înțelese și cu încăpățănare susținute pe linia greșită”. În sprijinul celor afirmate despre ceea ce considerau ca fiind rea intenție în atitudinea și comportamentul locotenentului Eremia, superiorii săi aduceau ca exemplu modul în care ofițerul a pregătit distrugerea podului de beton armat de la Dracoina, peste Timiș: „Conform proiectului deja întocmit către Corpul 7 Armată, ofițerul a primit la plecare instrucțiuni precise privind modul cum trebuie să procedeze la execuția camerelor de mină; totuși, dintr-un exces de zel inexplicabil și din proprie inițiativă a executat camerele de mină, în loc cu pistoale sau dălți, prin încărcături cu explozibil exterioare, riscând să slăbească rezistența podului și distrugerea prematură”²⁴.

Cum se poate explica această atitudine a lui Ion Eremia față de executarea ordinelor primite de la superiorii săi? O primă interpretare ar ține de temperamentul său. Fire mai degrabă poetică, după cum singur mărturisea, și alegând cariera militară pentru a se putea întreține, Ion Eremia era departe de a reprezenta tipul ofițerului rigid, pe care îl doreau superiorii săi, acesta având și alte preocupări. De altfel, ca o dovadă în acest sens, în 1940 a fost autorul unei invenții, torpila terestră dirijată, ani în șir, mai apoi, luptând pentru recunoașterea paternității, obținând acest lucru abia în 1983. A fost poate și motivul pentru care adesea prefera să rămână în unitate, în loc să-și însoțească plutonul, fiind pedepsit, în 1939, cu 2 zile arest și 5 zile arest sever de către comandantul Batalionului 19 Pionieri, respectiv comandantul Corpului 7 Armată, pentru „lipsă de pe șantier”; cu 3 zile arest sever și 5 zile arest de către comandantul Corpului 7 Armată pentru indisciplină și „lipsă supraveghere a hranei trupei”²⁵.

O altă explicație ține însă de convingerile sale politice, care l-au dus către o poziție înaltă în ierarhia comunistă, aruncându-l apoi, atunci când convingerile sale nu au mai corespuns liniei partidului, în cea mai cruntă deznădejde. Convingerile sale comuniste au fost, după ce partidul preluase puterea, singura explicație a atitudinii adoptate în acea perioadă: „În anii recrudescenței fascismului, când legionarismul ametea capetele unora din camarazii săi, sublocotenentul Ion Eremia duce activitate de lămurire, combătând cu îndârjire pe cei seduși de «doctrina» imundă a «Căpitanului», fapt ce-i atrage punerea sub anchetă, persecuția șefilor și o serie de alte măsuri de «autoapărare» din partea

²⁴ *Ibidem*, f. 11.

²⁵ *Ibidem*, f. 6.

cerberilor «marii-mute»²⁶. Aceeași propagandă nu uita, totodată, să menționeze că simpatia sa față de cauza comunismului i-a fost sădită încă din copilărie de către tatăl său: „Copiii săi primesc de mici o educație sănătoasă în spiritul moralei proletare și a atașamentului față de cauza clasei muncitoare și a ideologiei ei. Cărțile mișcării muncitorești sunt primele lecturi pe care le fac feciorii lui în ceasurile libere, iar cântecele muncitorești de muncă și de libertate le leagă primii ani ai copilăriei”²⁷.

Într-adevăr, primele informații despre mișcarea comunistă le-a aflat din casa părintească, tatăl său activând în Partidul Social Democrat și în sindicatele muncitorilor portuari, participând și la greva generală din 1920. Mai târziu, după 1921, acesta s-a înscris în rândurile Partidului Comunist din România, făcând parte din grupul avocatului Ghețu din Constanța²⁸.

În 1924, a venit la Constanța, invitat fiind în casa lui Ștefan Eremia, cu care se împrietenise, învățătorul Vasile Galan, care avea să-i devină mai târziu cumnat lui Ion Eremia, după căsătoria cu Agripina, sora mai mare a acestuia din urmă. Copilul de atunci i-a auzit de multe ori pe cei doi discutând. „După moartea tatălui meu”, mărturisea el mai târziu, nu într-o ședință de partid sau în vreo adunare festivă, ci în arestul Securității, „Vasile Galan ne-a vorbit despre URSS, ne vorbea despre Lenin, Stalin, despre mișcarea muncitorească etc., căutând să ne creeze o atitudine favorabilă față de URSS și de simpatie față de mișcarea muncitorească”²⁹. Auditoriul se schimbase așadar, locul lui Ștefan fiind luat de cei doi copii ai săi, Ion și Gheorghe, învățătorul Galan aducându-le și mai multe broșuri din propaganda comunistă, printre care și *Manifestul Partidului Comunist* al lui Marx și Engels. Mai târziu, în 1938, au citit în limba franceză broșura lui Stalin, intitulată *Problemele leninismului*. Cel puțin în cazul fratelui său Gheorghe, aceste lucrări au avut un impact mai mare, din moment ce acesta intrase deja în legătură cu grupul avocatului Ghețu, din care mai făceau parte Alexandru Șteflea sau Victor Dușa, fost membru al organizației de tineret a PNT. Ion Eremia nu făcea parte din acest grup și nici nu a fost semnalat cu manifestări pro-comuniste. Abia în ajunul declanșării războiului contra URSS, „patria comunismului”, a avut un moment de cumpănă, când fratele său Gheorghe i-a spus că acest conflict va fi dus împotriva convingerilor lor politice și, în consecință, l-a sfătuit să dezerteze³⁰. Acest sfat nu corespundea însă cu educația pe care Ion Eremia o dobândise în

²⁶ *Candidații oștirii în alegerile pentru Marea Adunare Națională...*

²⁷ *Ibidem*.

²⁸ ACNSAS, fond Informativ, dosar nr. 3819, vol. 2, f. 238.

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ *Ibidem*, f. 238.

școlile militare. Zbuciumul său lăuntric nu trebuie însă minimalizat, fie și numai dacă ținem cont că, la 5 iulie 1940, a fost pedepsit cu o zi de arest de către comandantul Batalionului Specialității Moto pentru „neexecutare de ordine”, iar la 10 iunie, respectiv 20 septembrie 1941, a primit 4 și 6 zile arest de la comandantul Diviziei 1 Blindate pentru „lipsă de conștiinciozitate și interes în executarea ordinelor” și „întârziere din permisie”³¹.

Cert rămâne faptul că declanșarea ostilităților împotriva URSS l-a găsit la Chișinău, unde fusese trimis în calitate de ofițer genist, îndeplinind și funcția de comandant de pluton și apoi de companie în cadrul Brigăzii Moto-mecanizate. Comandantul Batalionului l-a apreciat ca pe „un bun ofițer”, neuitând însă să amintească și cele 10 zile de arest primite pentru indisciplină, comandantul diviziei concluzionând, totuși, că „locotenentul Eremia este un bun ofițer de geniu”³². A fost detașat apoi la Tighina, la construcția unei șosele, având misiunea să comande o coloană auto, până în octombrie 1941, când s-a înapoiat în țară la Centrul de Instrucție Geniu din Râmnicu Vâlcea, în calitate de comandant al unei companii de transmisiuni din cadrul Diviziei 1 Pază. Cu această companie s-a reîntors pe front, în octombrie 1942, la Tulcin, în Transnistria, și ulterior la Balta, în Ucraina. La Tulcin a intrat în legătură cu subordonatul său, Nicolae Bădescu, viitorul ministru adjunct la Ministerul Transporturilor din anii '50, deoarece acesta avea legături cu conducerea minusculului partid comunist. Exprimându-și dorința de a face ceva pentru cauză, lui Eremia nu i s-a cerut, la început, decât să-și achite cotizația. În 1942, după o deplasare a lui Bădescu la București în legătură cu unele probleme de serviciu, la înapoiere, lui Eremia i s-a comunicat faptul că a fost primit în rândurile membrilor de partid. Pentru început, sarcina sa consta în aprofundarea articolelor din mai multe numere ale ziarului „România Liberă” și a unui curs de economie politică, dactilografiat, toate acestea aduse de Bădescu și, după propriile cuvinte, de a desfășura „activitate de propagandă printre ofițeri și ostași, sub formă mascată, pentru a crea o antipatie față de nemți”³³. Atașamentul său față de cauza comunistă ținea, la acea dată, mai mult de ceea ce François Furet numea anexarea – de către politica sovietică și partidele comuniste ce urmau calea trasată de către aceasta în timpul celui de-al Doilea Război Mondial – a oricărei concepții optimiste asupra istoriei: cine luptă împotriva lui Hitler o face prin chiar acest fapt pentru drepturi și

³¹ AMR, dosarul personal al generalului-maior Ion Eremia, f. 6.

³² *Ibidem*, f. 15.

³³ ACNSAS, fond Informativ, dosar nr. 3819, vol. 2, ff. 238-239.

libertăți, în sensul emancipării oamenilor³⁴. A fost acesta un puternic imbold pentru Ion Eremia în transformarea sa într-un ofițer destoinic? Calificativele primite de el în acea perioadă sunt din ce în ce mai laudative, putând să fie și rodul legăturilor pe care partidul începuse să și le creeze în armată. Astfel, comandantul Diviziei 1 Pază aprecia că Ion Eremia era un „ofițer bun de geniu, de nădejde, necesar armatei”, propunându-l „la înaintare la gradul de căpitan la vechime”, fapt petrecut în aprilie 1943³⁵.

Și perioada petrecută la Balta, în Ucraina, în funcția de comandant de companie transmisiuni la Divizia 9 Infanterie a fost evaluată la fel de laudativ, fiind considerat un „ofițer bine pregătit în specialitatea sa, afirmă calități de bun comandant de companie de transmisiuni. Are o frumoasă cultură generală”, comandantul Diviziei, generalul Ionescu, fiind de acord cu aprecierea făcută de șeful de stat major³⁶.

În septembrie 1943, ca urmare a retragerii de către mareșalul Ion Antonescu a unor efective ale armatei române de pe frontul sovietic, a fost trimis, împreună cu Divizia 9 Infanterie, la Constanța, pentru asigurarea pazei Dobrogei, fiind apreciat ca „un foarte bun ofițer și cu o cultură generală și profesională ce-i face cinste. Căpitanul Eremia se plasează între ofițerii de elită ai armatei”³⁷. A avut ocazia să-și demonstreze și loialitatea față de Partidul Comunist, atunci când a intervenit pentru salvarea lui Victor Dușa, militantul comunist pe care îl cunoscuse înainte de izbucnirea războiului. După ce un depozit cu piese de schimb pentru submarinele germane din Marea Neagră a sărit în aer, în urma anchetării unor comuniști a reieșit că acea acțiune fusese plănuită într-o ședință conspirativă condusă de Dușa. Sarcina lui Eremia era de a-i procura acestuia un alibi, lucru perfect posibil, deoarece, în acel moment, Dușa era mobilizat ca ofițer la un regiment de cavalerie din subordinea Diviziei 9 Infanterie. Prin intervenția lui Eremia, s-a realizat un fals în foaia matricolă, din care reieșea că, în ziua în care se desfășurase ședința conspirativă, Dușa se afla la București³⁸. După achitarea și eliberarea sa, Dușa a luat legătura cu Eremia, propunându-i ca, în cadrul *Ajutorului Roșu Internațional*, să organizeze sprijinirea familiilor celor condamnați în acel proces, precum și reorganizarea partidului în Dobrogea. Bani strânși de Eremia proveneau atât din contribuțiile tovarășilor săi, Dușa, Bădescu, Șteflea, Traian Dinu, cât și din

³⁴ François Furet, *Trecutul unei iluzii. Eseu despre ideea comunistă în secolul XX*, Humanitas, București, 1996, p. 297.

³⁵ AMR, dosarul personal al generalului-maior Ion Eremia, f. 15.

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ *Ibidem*.

³⁸ Ion Eremia, *Insula Robinson...*, ediția citată, pp. 16-17.

vânzarea, sub o formă acoperită, a unor cantități de carburanți și furaje, după ce avusese grijă să primească aprobarea Comitetului de Partid al Organizației Constanța. Plicul cu bani destinat ajutorării unui număr de 25 de familii a fost preluat în cadrul unei întâlniri cu caracter secret, de un membru de partid din Constanța, al cărui nume conspirativ era „tovarășul Boteanu”. În scurt timp, s-a pus pe picioare și un comitet provizoriu pentru reorganizarea partidului în Dobrogea, din care făceau parte Victor Dușa, Alexandru Șteflea, Dumitru Olteanu, Ion Eremia, precum și Constantin Pârvulescu, membru al Secretariatului CC al PCdR³⁹. Singur, sau împreună cu Dușa, Eremia se deplasa în diverse localități din Dobrogea⁴⁰, unde lua legătura cu membrii unui partid care, în întreaga țară, se bucura de o simpatie deosebit de scăzută. În cadrul acestor întâlniri, fiecare din cei prezenți se autoiluzionau că vor atrage noi membri și vor organiza sabotaje împotriva germanilor.

De fapt, această activitate aproape inexistentă se observa cel mai bine la nivel central. În decembrie 1943, comuniștii din Constanța au vrut să ia legătura cu comitetul central al partidului. În acest scop, Eremia a plecat la București, unde s-a întâlnit cu Bădescu, întors între timp acasă, transmitându-i dorința celor din Constanța de a li se trimite un instructor. Fostul său subaltern l-a pus în legătură cu Mihai Aronovici, cu care Eremia a stabilit parola, semnul de recunoaștere și ziua când urma să se întâlnească cu reprezentantul de la București. Dar nici în ziua fixată și nici în cele următoare nu a venit nimeni. Abia în martie 1944, Dușa a fost cel care a reușit să ia legătura cu conducerea de la București, organizația din Constanța primind numele de Comitet Județean de Partid. În mai 1944, Eremia s-a întâlnit la București cu Constantin Agiu, care se interesa de mijloacele prin care putea să ia legătura prin radio cu portul Odessa și dacă cei din Constanța erau capabili să trimită la București un telegrafist. Se vor răzgândi repede, atunci când ofensiva sovieticilor a făcut ca aceste planuri să devină inutile.

³⁹ Florica Dobre (coord.), *Membrii CC al PCR, 1945-1989. Dicționar*, Editura Enciclopedică, București, 2004, p. 462.

⁴⁰ ACNSAS, fond Informativ, dosar nr. 3819, vol. 2, f. 240.

Constantin Agiu (Sursa: Arhiva Camerei Deputaților)

Obiectivul partidului nu era răsturnarea regimului militar, ci unul mai modest, supraviețuirea cadrelor sale până la sosirea Armatei Roșii⁴¹. De altfel, având în vedere ponderea numerică redusă și influența slabă în rândul populației, PCdR nu putea fi considerat în acel moment un partener pe care Moscova s-ar fi putut bizui în planurile sale viitoare⁴². Singura activitate pe care a mai desfășurat-o Eremia a fost aceea de a face o sumară instrucție cu diferiți civili și militari aduși de Dușa, în vederea organizării unor așa-zise grupuri de partizani, care să-i ajute pe sovietici, și de a trimite la București, prin intermediul sublocotenentului Dumitru Manea, membru de partid, a unei lăzi cu grenade și niște pistoale⁴³. Abia după întoarcerea armelor împotriva Germaniei naziste va

⁴¹ Stelian Tănase, *Clienții lu' tanti Varvara. Istoriei clandestine*, Humanitas, București, 2005, p. 304.

⁴² Vasile Buga, *Politica PCdR față de Uniunea Sovietică în etapa finală a celui de-al Doilea Război Mondial*, în „Arhivele Totalitarismului”, nr. 3-4/2005, pp. 12-23. Această stare de lucruri era recunoscută și de către conducerea Partidului Comunist. Astfel, în ședința activului de partid din 23-24 septembrie 1944, Gheorghe Gheorghiu-Dej afirma că, spre deosebire de alte țări, comuniștii români nu au reușit să organizeze acțiuni de masă în timpul războiului. „Ne doare acest lucru, mărturisirea Dej, și l-am simțit și în închisori, când peste tot, în toate țările, s-au făcut acțiuni deschise” (*Ibidem*).

⁴³ ACNSAS, fond Informativ, dosar nr. 3819, vol. 2, f. 241.

participa, cu Divizia 9 Infanterie, la luptele de la Băneasa, împotriva unităților germane care atacaseră garnizoana București. Ca membru al acestei divizii a participat, mai întâi în țară, la bătălia de la Oarba de Mureș, și apoi la eliberarea orașelor Turda, Apahida, Cluj și Carei. În parte, după aceea, la luptele pentru forțarea Tisei, la cele din Munții Tatra Mare și Munții Tatra Mică și apoi la eliberarea Cehoslovaciei, ajungând până în apropiere de Praga. Superiorii săi l-au apreciat ca pe un „foarte bun ofițer, priceput și perseverent”, propunându-l pentru „înaintare la gradul de maior la alegere”, avansare produsă abia la 23 august 1945⁴⁴. Pentru merite în luptă a fost decorat cu ordinele „Coroana României clasa a 5-a cu spade” și apoi cu „Steaua României clasa a 5-a cu spade și panglică de Virtutea Militară”. În timpul războiului împotriva Germaniei naziste, l-a avut printre subordonați și pe sublocotenentul Nicolae Doicaru, viitorul șef al Direcției Generale de Informații Externe și ministru al Turismului, care îndeplinea funcția de comandant al unui pluton de transmisiuni și care, după lăsarea la vatră, la 1 iulie 1945, a intrat în poliție, la Constanța, în calitate de comisar, angajarea sa făcându-se pe baza recomandării lui Ion Eremia către fratele său, Gheorghe Eremia, ajuns inspector la Poliția din Constanța⁴⁵.

Când s-a reîntors de pe front, și-a găsit partidul la conducerea țării. Cuvântul de ordine era acum democratizarea armatei, concept prin care se urmărea aservirea acestei instituții prin aparatul de partid, precum și transformarea ei într-un susținător eficient al procesului de sovietizare a României, atât în interiorul cazărmilor, cât și în afara acestora⁴⁶. Astfel, în aprilie 1945, într-o cuvântare ținută cu ocazia reintegrării în armata română a unui detașament de voluntari din Divizia „Tudor Vladimirescu”, primul-ministru Petru Groza declara că „una din sarcinile mari ale poporului român și ale guvernului actual este democratizarea armatei”, pentru ca „nimeni să nu mai sape prăpastia între popor și armată”, adăugând apoi că, „la bază, avem principiul unei noi concepții, unei noi discipline și unei noi ierarhii”⁴⁷.

Nu de puține ori însă, așa cum constata, la 5 noiembrie 1946, generalul Dumitru Dămăceanu, ministru subsecretar de stat la Armata de Uscat și inspector general al armatei pentru educație, cultură și propagandă, noțiunea de democratizare a armatei era întrebuițată de cele mai multe ori greșit, având drept rezultat producerea de confuzie în rândul militarilor. Pentru a remedia această confuzie, generalul Dămăceanu considera necesar să precizeze, în

⁴⁴ AMR, dosarul personal al generalului-maior Ion Eremia, f. 15.

⁴⁵ ACNSAS, fond Documentar, dosar nr. 3447, vol. 6, f. 296.

⁴⁶ Florin Șperlea, *De la armata regală la armata populară. Sovietizarea armatei române, 1948-1955*, Editura Ziua, București, 2003, p. 44.

⁴⁷ *Ibidem*, p. 42.

Ordinul general nr. 18, „în mod clar și fără echivoc, adevărata semnificație a noțiunii de democratizare a armatei”, care consta în patru puncte principale: 1) Încadrarea ei în concepția democratică de astăzi; 2) Solidaritatea ei cu actualul regim democratic, care este călăuzit de această concepție; 3) Educația politico-socială a întregului personal din armată; 4) Grija deosebită de cei mulți și mici”⁴⁸. De asemenea, la 8 mai 1945, a fost introdus în compunerea armatei aparatul politic, prin înființarea Direcției Superioare pentru Educație, Cultură și Propagandă (ECP), până la constituirea oficială a organizațiilor de partid în unități și comandamente, în 1948. Organizat după model sovietic, aparatul politic a fost experimentat pentru prima dată în cadrul Diviziei „Tudor Vladimirescu”⁴⁹. La puțin timp, se reconfirma scopul acesteia, prin prevederile *Ordinului general nr. 55 din 13 iunie 1945*, în care se preciza că, „prin crearea aparatului de cultură și educație, se asigură înțelegerea justă a tuturor problemelor și măsurilor luate de primul guvern democrat”, deși noul organism politic creat nu era decât proiecția Partidului Comunist (într-o ascensiune cantitativă artificială) în instituția armatei⁵⁰.

Tot în scopul subordonării armatei Partidului Comunist s-a realizat și implicarea militarilor în politică. Cu o societate bulversată de urmările războiului, cu un sistem politic fragil și aflat la discreția ocupantului sovietic, implicarea politică a polarizat corpul de cadre al armatei în două tabere inegale și diametral opuse. O parte însemnată din personalul armatei a ales să-și păstreze demnitatea și tradiția, situându-se pe o poziție contrară acestei măsuri, sub motivația că armata nu trebuie să fie implicată (contaminată) politic. De cealaltă parte, deși inițial mai puțin numeroase, au existat și cadre care se situau pe o poziție favorabilă angajării armatei în lupta politică și care vedeau în crearea organismului politic în armată o măsură binevenită, oferind exemplul Armatei Roșii, precum și principiul egalității accederii integrale pentru toți cetățenii la drepturi politice. De aici a rezultat o luptă dură între cele două părți, care s-a făcut permanent simțită, dovadă fiind deseori ordine și dispoziții ale ministrului de Război sau inspectorului ECP privind colaborarea care trebuia să existe între acest organism și corpul de cadre⁵¹.

⁴⁸ Alesandru Duțu, *Sub povara armistițiului. Armata română în perioada 1944-1947*, Tritonic, București, 2003, pp. 77-78. A se vedea, în acest sens, și Florin Șperlea, *op. cit.*, p. 43.

⁴⁹ Alesandru Duțu, *op. cit.*, pp. 66-67.

⁵⁰ Alexandru Oșca, Vasile Popa, *Implicarea aparatului politic în acțiunea de epurare a cadrelor armatei române în anul 1948*, în Romulus Rusan (ed.), *Analele Sighet 6. Anul 1948 – Instituționalizarea comunismului*, Fundația Academia Civică, București, 1998, pp. 262-270.

⁵¹ *Ibidem*, p. 263.